

Nieuwsbrief Bewonersgroep Energietransitie Kort Haarlem nr. 7

Samen nadenken over een gasloze toekomst van onze wijk

De komende decennia moeten we ook in onze wijk stoppen met het gebruik van aardgas om onze woningen te verwarmen. De Bewonersgroep Kort Haarlem (kortweg: BEKH) is opgericht door en voor de bewoners om samen tot een duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar alternatief te komen. Samen met gemeente, specialisten en andere relevante partners onderzoeken we nu de aanleg van een warmtenet in onze buurt. Door ons als bewoners te verenigen kunnen we meepraten en meebeslissen over een oplossing die bij deze buurt en gemeenschap past. Wilt u zich ook actief inzetten? Meld u zich dan aan via bewonersgroep@energiecooperatiekorthaarlem.nl

In gesprek over eigenaarschap

Op 20 maart hebben we met een paar geïnteresseerde buurtgenoten, enkele BEKH-leden en Ilonka Marcellis van Energie Samen een avondje nagedacht over het thema 'eigenaarschap en zeggenschap'. Dat onderwerp is, mocht het tot een warmtenet (eigenlijk 'warmte gemeenschap') komen, erg belangrijk. Het is ook een lastig thema, omdat het over juridische zaken als verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid gaat. Maar eigenlijk gaat het vooral over de vraag: 'Willen we hierop als bewoners invloed hebben, of laten we deze zaken aan anderen over?'

De vorm die je hiervoor kiest moet bij de bewoners en de situatie passen. Tijdens deze oriënterende avond bleek dat er heel veel vormen mogelijk zijn. Het was ook goed om te horen dat er al tal van voorbeelden zijn van projecten elders in ons land die in een stadium van oprichting zijn of al succesvol in bedrijf zijn. Daarmee kunnen ook wij ons voordeel doen! Een verslag van deze avond vindt u verderop in deze nieuwsbrief.

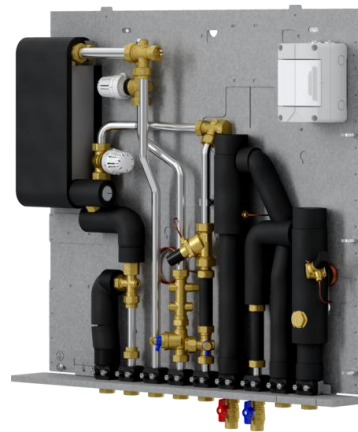
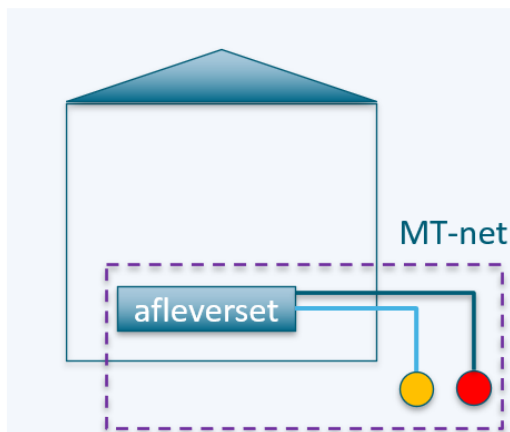
Hoe werkt een warmtenet en wat is het verschil tussen TEO en TEA?

Een warmtenet, hoe werkt dat nu precies? En wat is het verschil tussen 'TEO' en 'TEA', twee begrippen die regelmatig aan bod komen. Uit reacties van buurtgenoten blijkt dat velen dit nog een lastig onderwerp vinden. Dat begrijpen we. En omdat het zo essentieel is voor het warmtenet dat we aan

het onderzoeken zijn, leggen we het hieronder graag nog een keer uit (en desnoods nog vaker, want daar zijn we voor!).

Een warmtenet: zo werkt dat!

Een warmtenet is een collectieve warmtevoorziening. Dat betekent dat er via een net van buizen warm water naar uw huis gebracht wordt waarmee u uw huis kunt verwarmen. Via een kleine warmtewisselaar (de 'afleverset') wordt die warmte overgedragen aan de bestaande CV-installatie in uw huis. Daar wordt ook bijgehouden hoeveel warmte u afneemt, want u betaalt (net als nu) voor wat u gebruikt.

Een voorbeeld van een zogenaamde 'afleverset'. De apparatuur om de warmte van het warmtenet over te dragen aan het CV-systeem in uw huis is heel compact en zelfs kleiner dan een CV-ketel.

Het systeem dat we nu onderzoeken, heet aquathermie: de energie wordt onttrokken aan water (zoals een rivier, kanaal of meer). Dit in tegenstelling tot de meeste individuele warmtepompen, die hun energie uit de lucht halen. De basis hiervoor is één grote warmtepomp, die in principe hetzelfde werkt als individuele warmtepompen. Hiermee wordt met een relatief klein beetje elektriciteit van héél veel water met een lage temperatuur, minder water met een veel hogere temperatuur gemaakt. Het werkt als een soort omgekeerde koelkast. Het opgewarmde water gaat het buizensysteem in en wordt zo naar uw huis gebracht. Voor het winnen van de warmte uit de bron zijn er twee methoden: TEA en TEO. We leggen het verschil nog eens uit.

Warmte gebruiken van de RWZI

U begrijpt dat een koelkast in de zomer harder moet werken (dus meer energie vraagt) omdat er dan een groter temperatuurverschil overbrugd moet worden. Om dezelfde reden kost het in de winter ook meer energie van die warmtepomp om het water voor het warmtenet op temperatuur te brengen. Tenzij de bron een vrij constante temperatuur heeft. Daarover nadenkend bedacht iemand uit onze wijk dat de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) aan de overkant van de Hollandse IJssel gezuiverd water van een constante temperatuur in de rivier loost. In de winter is dat water van een hogere temperatuur dan van de rivier zelf. Kortom: een gratis energiebron! Deze optie noemen we TEA: Thermische Energie Afvalwater.

Er is wel een nadeel. Om van deze bron gebruik te kunnen maken, is een buisleiding nodig vanaf de RWZI naar onze buurt. De aanleg daarvan is vrij kostbaar. Verder is het de vraag in hoeverre we hier een *duurzame* warmtebron hebben: de hogere watertemperatuur is vooral te danken aan douches en wasmachines die op fossiele energie werken.

Warmte gebruiken uit de IJssel

Tegenover deze mogelijkheid staat TEO: Thermische Energie Oppervlaktewater. Daarbij wordt de benodigde energie wél gewoon uit het water van de Hollandse IJssel gehaald. Er is dan slechts een korte leiding nodig naar het (toekomstige) gebouwtje met de installatie die de warmte aan het IJsselwater onttrekt. Maar omdat in de winter de watertemperatuur laag is, kan dan niet voldoende energie uit de rivier gehaald worden. Ook hierop moet iets gevonden worden. Dat zou bijverwarmen van het water in het warmtenet kunnen zijn, in de technische ruimte van de installatie. In eerste instantie met aardgas, later misschien ook met duurzamere brandstoffen. Een alternatief hiervoor is de installatie van een buffertank. Met het overschot aan warmte in de zomer kan dan een flinke hoeveelheid grondwater wordt opgewarmd en opgeslagen in de buffertank. In de winter kan de energie hieruit dan teruggewonnen worden. Dit noemen we Warmte-Koude Opslag (WKO).

Voorbeeld van een bovengronds buffervat in Utrecht; hierin kan water van 75°C opgeslagen worden; ondergronds is dat maximaal 25°C [bron: Eneco]

In de projectgroep is samen met ingenieursbureau Witteveen+Bos gekeken naar de voordelen en nadelen van TEO en TEA en WKO. Wat bleek? Qua kosten liggen ze dicht bij elkaar. Hieronder leest u hoe nu besloten is verder te gaan.

Stand van zaken bij de Projectgroep

In de projectgroep is de afgelopen tijd gesproken over de route die we nu kiezen, op basis van wat we inmiddels onderzocht hebben:

- De Projectgroep c.q. Witteveen+Bos gaat vooralsnog verder met TEA: winnen van warmte vanuit de RWZI. Als gaandeweg blijkt dat TEA niet mogelijk of wenselijk is, kijken we opnieuw naar TEO.
- We gaan (op een begrijpelijke manier) op papier zetten waarom TEO nu als optie is afgefallen. Daarin komt ook een tabel met cijfermatige uitleg.
- De gemeente zal ook moeten instemmen met TEA in onze buurt. Zo zal de gemeente moeten afwegen of de inzet van TEA in onze buurt óók het beste is voor de stad. De duurzame energie die bij de RWZI beschikbaar is, zou immers ook voor een warmtenet in een ándere Goudse wijk ingezet kunnen worden. Dat moeten we nog even afwachten.

Eind juni houdt de BEKH weer een bewonersbijeenkomst om u bij te praten. Houd de volgende nieuwsbrief daarom in de gaten!

Een avondje 'governance': wie heeft het straks voor het zeggen?

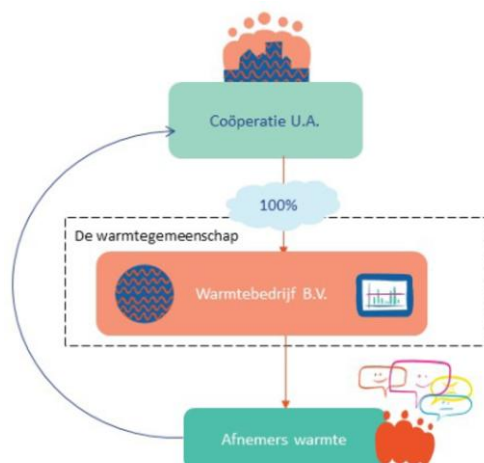
Als Bewonersgroep hebben we tot nu toe vooral naar de technische kanten van een warmtenet gekeken. Maar als we op dit punt samen met de deskundigen van Witteveen+Bos tot een goede oplossing komen, moeten we ook gaan nadenken over eigenaarschap en zeggenschap. De (Engelse) term die daarvoor wordt gebruikt is 'governance'.

In de nieuwe [Warmtewet](#) zijn alle juridische zaken rond een warmtenet vastgelegd: wie kunnen er een warmtenet beginnen, wie kunnen eigenaar zijn en wat zijn de voorwaarden waaraan voldaan moet worden?

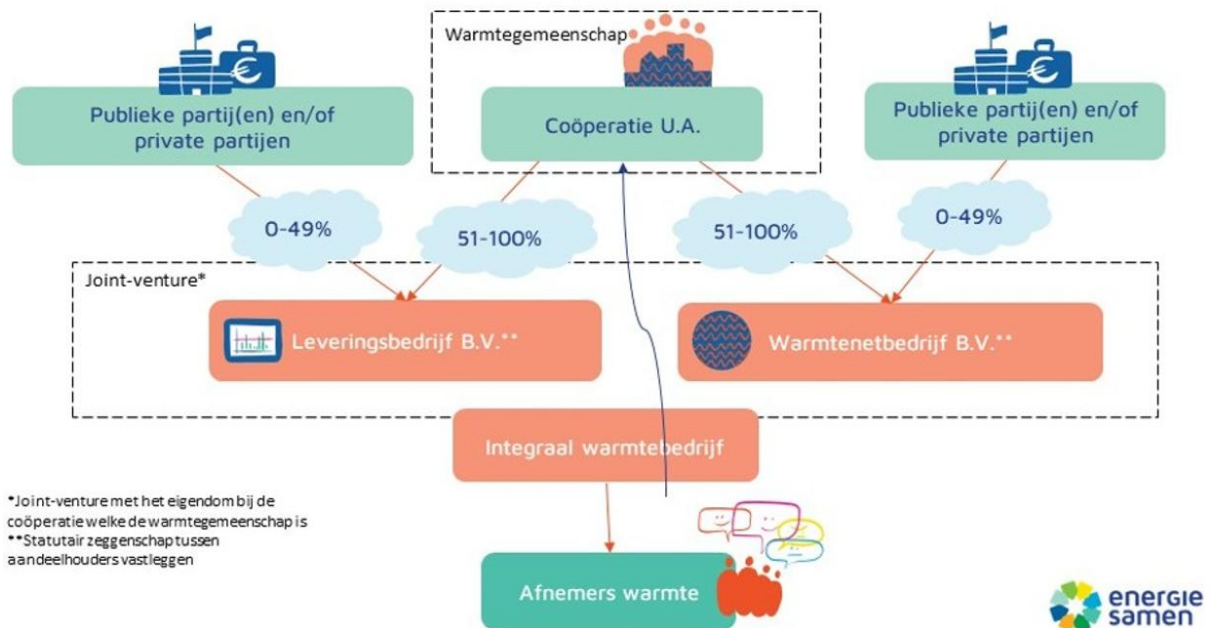
Diverse mogelijkheden

Er blijken nogal wat mogelijkheden te zijn. De wet schrijft voor dat er één partij moet zijn (de 'warmtegemeenschap') die de statuten maakt. Daarin zijn alle partijen benoemd en de verantwoordelijkheden vastgelegd. Er moet daarnaast ook een keuze gemaakt worden over wie het warmtenet runt, wie de rekeningen verstuurt, het onderhoud pleegt, etc. Hieronder ziet u een voorbeeld van zo'n opzet. Die kan eenvoudig zijn (eerste afbeelding) of zeer complex (tweede afbeelding).

Variant 1

Variant 2

Ilonka Marcellis van Energie Samen legde tijdens de avond hierover uit dat de verschillende constructies (ze zijn gebaseerd op voorbeelden uit de praktijk!) ontstaan zijn op basis van specifieke omstandigheden. Zo komt het voor dat bewoners heel direct betrokken willen zijn bij de bedrijfsvoering van een warmtenet, maar ook: dat zij dit juist helemaal uit handen willen geven. Er zijn inmiddels partijen die zich daar inmiddels op toegelegd hebben.

Geef ons uw vragen door!

Tijdens de avond was de reactie van een aantal buurtgenoten dat ze wel op deze manier ontzorgd zouden willen worden. Maar een veel actievere inbreng, met meer invloed, is óók een mogelijkheid. Het algemene gevoel was dat dit een onderwerp is dat nog niet vertrouwd genoeg voelt om er een idee over te vormen. Dat betekent dat we het er in de toekomst nog vaak over moeten hebben! We moedigen u daarom aan om uw vragen en gedachten hierover met ons te delen. Dan kunnen we dat gebruiken om volgende sessies op uw behoeften af te stemmen.

Een indruk van de avond over governance. Ook in groepjes is over de verschillende eigenaarsvormen gesproken.

Veel positieve reacties op de huiskamergesprekken

Onlangs zijn er weer enkele huiskamergesprekken geweest, en er staan er ook nog een paar op stapel. De bedoeling hierbij is dat bewoners in het onderzoeksgebied Warmtenet in kleine groepjes (van bijvoorbeeld 5 bewoners) bij iemand thuis met elkaar in gesprek gaan over hun duurzaamheidsactiviteiten, welke hindernissen ze daarbij tegenkomen en hoe je die kunt wegnemen. Uiteraard komt ook het (onderzoek over het) warmtenet ter sprake. Iedereen kan zijn of haar standpunten en vragen daarover kwijt.

De bijeenkomsten vinden plaats bij buurtgenoten, waarbij ook deskundige mensen van de bewonersgroep aanwezig zijn. BEKH-lid Frank van der Post doet de organisatie van de huiskamergesprekken.

Vragen delen in een vertrouwde omgeving

De ervaringen zijn steeds heel positief. Uitwisselen van ideeën en vragen met je eigen burens voelt immers vertrouwd en je krijgt antwoord op al je vragen. Tijdens de avond blijkt bijvoorbeeld dat het niet raar is als je nog niet alles weet en waarvoor je straks moet kiezen; ook het onderzoek hiernaar zelf laat nog veel zaken open en niemand weet nu al wat de uitkomst zal zijn. De deelnemers nemen elke keer afscheid met de vaststelling dat een collectieve warmteoplossing zoals een warmtenet heel veel voordelen heeft en dat het interessant en nuttig is om de

ontwikkelingen te volgen en invloed op de keuzes te hebben. Interesse? Bezoek dan zelf ook eens een huiskamergesprek bij u in de buurt!

De Warmtealliantie en de positie van de ministeries

door Fokke Goudswaard

De Warmtealliantie is een particulier initiatief, gericht op het verwerven van instemming van allerlei maatschappelijke organisaties met een document ('Het Warmtebod'). Dat beschrijft een programma om de warmtetransitie vlot te trekken. Het Warmtebod is een verzameling van mogelijke overheidsmaatregelen die de stagnerende groei van duurzame warmtenetten kunnen oppeppen.

Groeiende groep ondersteunt warmtebod-programma

Tal van organisaties hebben inmiddels openbaar instemming betuigd met het Warmtebod-programma. De stand is nu ruim 200 organisaties! Ze zijn te verdelen in decentrale overheden, warmtebedrijven, koepelorganisaties, energiecoöperaties, netbeheerders, ondergrond-aannemers en adviesbureaus. Al deze organisaties zijn nauw betrokken bij de ontwikkeling van warmtenetten. Enkele goede bekenden zijn de gemeenten Gouda, Gorinchem, Culemborg en Amsterdam, koepelorganisatie Nieuwe Warmte Nu, Energie Samen Zuid-Holland, Energiecoöperatie Kort Haarlem, Thermo Bello, Stedin en Witteveen+Bos. Steunverklaringen kwamen onder meer van Vattenfall, EnNatuurlijk, Essent en Eneco.

Het programma is mede gebaseerd op enkele recente publicaties van Adviesbureau CE Delft en kenniscentrum PBL (Planbureau voor de Leefomgeving). Samenvattingen van het programma zijn gemakkelijk te vinden op internet. De grote en vlotte instemming wordt beschouwd als een verassend groot succes. Dit zal zeker helpen bij het nemen van maatregelen door de betrokken overheden. Ook in Gouda!

Een initiatief van een Gouwenaar!

Het initiatief ging uit van onze stadgenoot Teun Bokhoven. De auteurs van het programma zijn onafhankelijke personen die zich al vele jaren hebben verdiept in duurzame warmte. En die allerlei functies hebben vervuld bij maatschappelijke organisaties die de bevordering van duurzame energie hoog in hun vaandel hebben. Enkelen van hen ken ik goed. Ook Teun

Bokhoven heb ik enkele malen gesproken. Hij vertelde over het overleg dat hij tezamen met andere initiatiefnemers heeft met de meest betrokken ministeries en functionarissen. Dit lobbywerk heeft geleid tot vergroting van de aandacht en het begrip voor de maatregelen die in het Warmtebod staan.

Vooruitgang geboekt

Op 17 april kwam er een Kamerbrief met het kabinetsstandpunt over het Warmtebod en over de voortgang van de warmtetransitie, ondertekend door minister Sophie Hermans van Klimaat en Groene Groei, ook namens minister Mona Keijzer van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Daaruit blijkt dat er enorme vooruitgang is geboekt met onderzoek en voorbereiding van maatregelen voor de warmtetransitie.

De betrokken ministeries staan pal achter het ontwikkelen van een groot aantal warmtenetten. De Kamerbrief begint met deze zin: "Collectieve warmte wordt voor ongeveer een derde van de gebouwde omgeving de goedkoopste oplossing om de warmtevraag te verduurzamen." In de eerste alinea staan de redenen waarom dit echt noodzakelijk is: benutting van lokale warmtebronnen, voorkoming van onnodige netverzwaring, flexibiliteit, opslagmogelijkheid, toekomstbestendigheid en energieonafhankelijkheid van ons land. Betaalbaarheid wordt gegarandeerd door tijdelijke voortzetting van het huidige 'niet meer dan anders' systeem en door uitgekiende subsidiëring van investeringen, gemeentelijke lasten en consumententarieven.

Voorjaarsnota zet de rem erop

Helaas kunnen ook deze ministers niet voorkómen dat in de overheidsfinanciën klimaat-gerelateerde uitgaven achteraan in de rij staan: in de Voorjaarsnota worden de meeste claims van deze ministers uitgesteld, teruggedraaid of genegeerd. Niettemin zijn de indieners van het Warmtebod blij met de positiebepaling van het kabinet in de Kamerbrief van 17 april. En ook: met het voornemen om in mei te starten met de Kamerbehandeling van het Wetsontwerp Collectieve Warmte. Eindelijk!

Meer informatie en foto's van de officiële aanbidding van het Warmtebod aan de overheid:

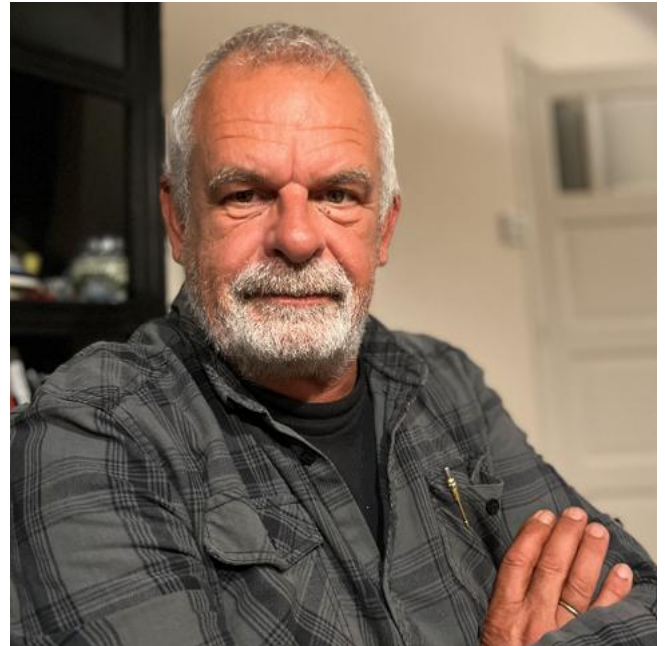
<https://www.nationaalklimaatplatform.nl/nieuws12/2988151.aspx?t=Warmtebod-door-ruim-200-partijen-ondertekend>

EVEN KENNISMAKEN: Job Leene

Job Leene (1963)

Lid communicatiegroep BEKH

“Sinds dit voorjaar maak ik deel uit van de communicatiegroep van de BEKH. Al vanaf 1992 woon ik in deze buurt; eerst in de IJssellaan en sinds 1996 in de De la Rey laan. Ik werk nu als zelfstandig adviseur en tekstschrijver mee bij het Goudse communicatiebureau dat ik eind 2000 gestart ben: Leene Communicatie. Dat bureau was zo’n 15 jaar aan de Karnemelksloot gevestigd en sinds een paar jaar te vinden in een monumentaal pand aan de Westhaven 65, in het oude hart van Gouda.

Leene Communicatie werkt met zo’n 50 medewerkers aan duidelijke communicatie over maatschappelijke vraagstukken, zoals de energietransitie. Als bureau werken we ook op dit gebied voor diverse gemeenten en provincies, bedrijven en de rijksoverheid. Daardoor ken ik het onderwerp goed en weet ik wat er zoal bij komt kijken om in uiteenlopende woonwijken op een andere, gasloze manier van verwarmen over te gaan. En omdat geen wijk of buurt hetzelfde is, vraagt dat steeds om een benadering en een oplossing op maat.

Ik vind het mooi om te zien hoe het onderwerp al een paar jaar leeft bij een flinke groep betrokken bewoners. Slim, want door hier zelf als bewonersgroep en als energiecoöperatie actief mee bezig te zijn, zorg je er met elkaar voor dat je maximaal invloed uitoefent op de toekomstige situatie. Toch is er ook een grote groep Kort Haarlem’ers die nog níet met dit onderwerp bezig is. Zelf vind ik het een mooie uitdaging om ook deze buurtbewoners de komende jaren ‘warm’ en gemotiveerd te krijgen voor het gasloos verwarmen van onze woningen via een innovatief warmtenet. Daarvoor wil ik me als lid van de communicatiegroep graag inzetten.”

Laat uw mening horen!

We organiseren als BEKH met enige regelmaat buurtbijeenkomsten. Daar horen we dat u deze avonden waardeert, net als de rest van het werk dat wij voor de energietransitie van de buurt doen. We willen dan ook vragen of u nog suggesties heeft voor de aanpak en invulling van die bijeenkomsten: Wat zou u graag anders zien? Wat vindt u dat op zo'n avond behandeld zou moeten worden? Wat kan er beter? Geef het door via ons e-mailadres bewonersgroep@energiecooperatiekorthaarlem.nl

En verder onze gebruikelijke oproep: een nieuwsbrief is niets waard als hij niet gelezen wordt. En hij wordt alleen gelezen als hij aantrekkelijk is om te lezen. Graag horen we daarom van u, als buurtbewoner, of we op de goede weg zitten. Laat ons dus weten wat u van de nieuwsbrief vindt: wat mist u, wat kan eruit, moeten er meer illustraties in, hoe vaak we verschijnen of welke ideeën u dan ook heeft. Schiet dan iemand van de communicatiegroep aan of stuur ons een mailtje hierover.

Meer weten? Ontdek alle extra informatie!

Op www.energiecooperatiekorthaarlem.nl vindt u een grote verzameling documenten, verslagen (o.a. van de bewonersbijeenkomsten), eerdere nieuwsbrieven, achtergrondinformatie over het project en rekenmodellen. Bijvoorbeeld om te berekenen en vervolgens te kunnen bepalen of een investering in zonnepanelen of een warmtepomp voor u rendabel is. Zeer de moeite waard!